

Opening

Tijdens de informatieavond wordt ingegaan op het proces rondom Natura 2000 en het bosbeheer van Staatsbosbeheer.

Er zijn 3 presentaties gehouden, deze zijn als bijlage aan dit verslag toegevoegd.

Presentatie Natura 2000 – Tineke ter Heerdt, Dienst Landelijk Gebied

Presentatie PAS & Provinciale verordening stikstof – Edwin Wieman, Provincie Noord-Brabant

Presentatie Toelichting beheer – Mireille Oonk, Staatsbosbeheer

Algemene vragen

Na de presentaties was er gelegenheid tot het stellen van vragen: Vanuit Staatsbosbeheer worden vragen mede beantwoord door Godewijn van den Bouwhuysen (tot voor kort opzichter van het gebied) en André Muller (de huidige opzichter).

Wat wordt bedoeld met exoten?

Reactie M. Oonk: Onder exoten worden de soorten verstaan die niet in de natuurlijke vegetatie thuishoren. Voorbeelden van exoten zijn fijnspar, douglas en Amerikaanse eik.

Wat wordt verstaan onder het beginnen met het beheerplan? Hoe kan het dat Staatsbosbeheer nu al bezig is met het uitvoeren van maatregelen, terwijl het beheerplan nog vastgesteld moet worden?

Reactie T. ter Heerdt en M. Oonk: Staatsbosbeheer is begonnen met de bosbeheerwerkzaamheden. Ook zonder het beheerplan zou dezelfde keuze voor dit natuurbeheer genomen zijn, omdat we het beheer uitvoeren ten behoeve van de bijzondere natuurwaarden van het bos die er voorheen al waren en nu door Natura 2000 óók als bijzonder zijn aangemerkt. Vanwege de 'sense of urgency' status van het gebied is het nodig om op korte termijn maatregelen te nemen om te voorkomen dat er een onherstelbare (onomkeerbare) situatie ontstaat (zie kader). Staatsbosbeheer is daartoe verplicht omdat Europese regelgeving stelt dat er maatregelen genomen moeten worden om verdere achteruitgang tegen te gaan (ook zonder dat een beheerplan is vastgesteld). Het omvormen kost tijd.

Als het beheerplan is afgerond wordt het ontwerp-beheerplan door het ministerie van LNV ter inzage gelegd, waarbij een ieder zijn zienswijze kan indienen.

Onomkeerbare situatie in het Ulvenhoutse bos: Uit onderzoek was immers gebleken, dat op de laagst gelegen terreindelen het natter is geworden in het bos t.g.v. de al door het Waterschap in 2008 genomen vernattingsmaatregelen. Juist in die lage terreindelen bevinden zich de zeldzame plantensoorten die we willen behouden. Deze soorten moeten ter plaatse de helling op kunnen schuiven. Dat gaat niet omdat dáár dichte eikenbossen staan met daaronder dikke strooisellaag. Als niet ingegrepen wordt verdwijnen die soorten dus bij verdergaande vernatting.

De boswet verbiedt toch het omzagen van bomen?

Reactie E. Wieman; in het kader van de boswet geldt er een herplantingsplicht. Staatsbosbeheer is vrijgesteld van de meldingsplicht, maar legt ieder jaar verantwoording af bij de minister van LNV. Er is dus wel degelijk controle op de hoeveelheid bomen die geveld worden.

Aanvullende opmerking Staatsbosbeheer: Waar open ruimten groter dan 0,25 ha worden gemaakt moet Staatsbosbeheer dit achteraf melden; dunningen en het maken van 'kleinere' open ruimten' in het bos die plaats vinden in het kader van regulier bosbeheer hoeven niet gemeld te worden.

Als de huidige maatregelen in lijn liggen met het beheer van Staatsbosbeheer, waarom is het bos dan in de laatste 12-15 jaar verwaarloosd? Waarom wordt het beheer ineens veranderd en zijn de bomen niet 20 jaar geleden al verwijderd?

Reactie M. Oonk: Dit is het gevolg van veranderingen van beleid en inzicht. 50 jaar geleden werd de noodzaak van bosbeheer anders gezien dan nu, bijv. afhankelijk van de vraag naar hout. Op basis van maatschappelijke ontwikkelingen en voortschrijdend inzicht is het huidige beheer ontstaan. Daarnaast

heeft het beheer de afgelopen jaar stilgelegd in afwachting van Natura 2000 dat er aan zat te komen, zodat het ingezette beheer daar goed op afgestemd kon worden.

Als het bos vernat wordt, bestaat er dan kans op de komst van insecten zoals de tijgermug?

Reactie M. Oonk: Bij het uitvoeren van de vernatting is het niet de bedoeling om meer stilstaand water te krijgen, waar muggen op af komen. Het gaat om de kwaliteit van het water en het vasthouden van het grondwater (in de grond gezakt regenwater) in de bodem.

Er wordt aangegeven dat het bos verdroogd is, maar dit kan niet door oorzaken uit de directe omgeving komen. In het voorjaar is het bos al nat, bij het verhogen van de grondwaterstand lijkt er eerder kans op het verdrinken van vegetaties dan op verdroging in de zomer.

Reactie M. Pach, Waterschap Brabantse Delta: Voor de gestelde natuurdoelen zijn ecologische randvoorwaarden m.b.t. water opgesteld, deze waarden heeft het waterschap gebruikt.

Aanvullende opmerking: De allerlaagste terreindelen zijn weliswaar vernat (omdat dit de 'afvoerputjes in het terrein zijn zal het hier eerst weer natter worden) t.g.v. de onlangs door het Waterschap getroffen maatregelen, echter op de hogere terreindelen in het bos heeft duidelijk verdroging plaatsgevonden. Dit is overduidelijk zichtbaar aan de plantengroei o.a. door de afname van allerlei kenmerkende plantensoorten in de kruidlaag.

Waarom kunnen de aanwezige bankjes in het bos niet behouden blijven?

Reactie M. Oonk en opzichter Staatsbosbeheer: De recreatieve voorzieningen staan los van de bosbeheermaatregelen die momenteel uitgevoerd worden. De recreatieve voorzieningen worden door het regionale beleid van Staatsbosbeheer bepaald. Door LNV is de broekriem aangetrokken en is er minder budget beschikbaar voor het voeren van het reguliere beheer en onderhoud van bijvoorbeeld de bankjes. Door deze bezuinigingen is er nu geen financiering om de bankjes terug te plaatsen.

In het krantenbericht wordt gesproken over het herstel van het oerbos, is dit de bedoeling?

Reactie M. Oonk: Een oerbos is hier niet aan de orde. Deze term is de afgelopen dagen opgekomen, maar het is nadrukkelijk niet de bedoeling om een oerbos te herstellen. Staatsbosbeheer wil terug naar een natuurlijker bos.

Een natuurlijker bos is een bos waar de planten en bomen in een natuurlijke samenstelling groeien op de plaats waar ze van nature (gezien standplaats, bodem, vochttoestand e.d.) thuishoren. Exoten horen in het Ulvenhoutse bos van nature niet thuis en zijn hier door de mens in het verleden aangeplant.

Kan met het kappen van de bomen de terugkeer van de kenmerkende soorten wel gerealiseerd worden, er zal een wildgroei van bijvoorbeeld bramen ontstaan?

Reactie opzichter Staatsbosbeheer: In het bos zijn nu open plekken gemaakt. Daarbij is steeds gekeken waar braam en adelaarsvaren voorkomen. Doordat deze plekken bekend zijn zal Staatsbosbeheer op tijd de bramen en adelaarsvaren kunnen terugdringen.

Op de ontstane open plekken (waar voldoende licht op de bodem kan doordringen en de dikke verzurende strooiselpakketten verwijderd zijn) kunnen plantensoorten die in de beoogde bosbegroeiing van nature in de kruidlaag thuishoren weer terugkeren.

Mogelijke tot het stellen van vragen rechtstreeks bij de organisaties

Na de presentaties en het stellen van de vragen was er voor iedereen de mogelijkheid om zijn of haar vragen rechtstreeks te stellen aan medewerkers van Staatsbosbeheer, het Waterschap, of de schrijvers van het Natura 2000 beheerplan.

De organisaties hebben een kort overzicht gegeven van de zaken die hierbij aan de orde kwamen:

Waterschap Brabantse Delta, Peter Janssen:

Vernatting is van belang voor het voortbestaan van het bos. Het Waterschap heeft al 2 à 3 jaar geleden maatregelen getroffen in en rond het gebied. Zo is de Broekloop oostelijk van het gebied hermeanderd en ligt de bodem hoger dan eerst om drainage te voorkomen. Door de meandering ontstaat opstuwning waardoor ook een hoger grondwaterpeil wordt gerealiseerd. In het bos zijn waar nodig stuwen geplaatst. Alle maatregelen zijn van tevoren doorgerekend, zodat bekend is wat het betekent voor de

omgeving. Om een negatief effect te ondervangen zijn bestaande greppels aan de zuid- en oostkant grenzend aan de woonwijk dieper uitgegraven.

Via peilbuizen worden veranderingen van de waterstand nauwkeurig in de gaten gehouden. Na 5 jaar zal geëvalueerd worden wat het precieze effect van de maatregelen is.

Staatsbosbeheer:

Er wordt gestreefd naar de ontwikkeling van een meer natuurlijk bos. Bij het vernattingstraject is afgesproken dat 5% van de bomen mag afsterven door de hogere waterstand. Dit wordt in de gaten gehouden, er is dus sprake van een gecontroleerde en geleidelijk grondwaterstandverhoging.

Indien omwonenden constateren dat door de werkzaamheden bijvoorbeeld een fietspad geblokkeerd wordt, kan dit worden doorgegeven aan de opzichter Andre Muller (0161-492845).

Bij de velling van de bomen zullen altijd emoties spelen. Iedereen heeft een eigen blik op wat mooi is en hoe er gehandeld moet worden. Het doel is om een bos te creëren wat voor iedereen spannender is. Dit is nu nog moeilijk te zien door alle werkzaamheden, maar het is belangrijk om te blijven kijken naar de bomen die blijven staan en niet alleen naar de bomen die verdwijnen.

Staatsbosbeheer heeft verschillende taken. Houtproductie was vroeger de belangrijkste taak, maar tegenwoordig zijn de taken gericht op natuur, cultuurhistorie en recreatie. Doordat er momenteel weinig financiële middelen beschikbaar zijn wordt er bezuinigd op de recreatie voorzieningen. Het terugzetten van bijvoorbeeld bankjes kan in de toekomst nog gedaan worden, de bosbeheermaatregelen moeten nu uitgevoerd worden om te voorkomen dat er een onherstelbare situatie ontstaat.

Daarnaast zijn de eisen aan speeltoestellen zwaarder geworden. Er wordt nu gekozen om dit in hiervoor geselecteerde terreinen groepsgewijs aan te bieden in plaats van losse speeltoestellen in elk bos te plaatsen. Op deze wijze blijven de kosten van het onderhoud beperkt. Zo is op relatief korte afstand van het Ulvenhoutse bos een speelbos voor kinderen aanwezig (de Boeverijen in het Mastbos ten westen van Ulvenhout).

Momenteel is het hele bos een honden losloopgebied, Staatsbosbeheer is aan het nagaan of dit aangepast gaat worden in een gedeelte van het bos als losloopgebied. Op deze manier blijft het bos een fijne recreatie mogelijkheid voor alle recreanten.

Schrijfteam beheerplan, Liesbeth van Oirschot-Beerens Staatsbosbeheer:

Het beheerplan wordt gezamenlijk door Dienst Landelijk Gebied en Staatsbosbeheer opgesteld in opdracht van het ministerie van LNV. Staatsbosbeheer verzorgt inhoudelijke ecologische inbreng.

Uit vergelijkingen van de vegetatiekartering uit verschillende jaren (begin jaren 90 en 2004) is duidelijk zichtbaar dat de voor de beoogde bostypen kenmerkende soorten achteruit zijn gegaan. Dit geldt zowel bij de vochtige alluviale bossen, eiken-haagbeukenbossen, die zich in lagere terreindelen staan (beekdalen en flanken) als de beuken-eikenbossen die op de hogere terreindelen staan. Zo is er een sterke afname van dalkruid en bosanemonen zichtbaar. Ook de totale oppervlakte van de bostypen is afgenomen. Het was dus duidelijk dat er iets moet gebeuren om de neergaande lijn te keren. In het beheerplan hebben we alle maatregelen die nodig zijn om de gewenste bostypen weer in kwaliteit en oppervlak te laten toenemen in beeld gebracht. Hiervoor hebben we eerst gekeken wat de oorzaken waren van de neergaande lijn: verdroging en verzuring. Hierbij kwamen onder andere maatregelen m.b.t. bosbeheer naar voren die Staatsbosbeheer ook met het nu ingezette bosbeheer voor een deel al aan gaat pakken

Afsluitende vragenronde

Wanneer komt het beheerplan ter inzage te liggen?

Reactie T. ter Heerdt: Er is geen precieze datum te noemen, de schatting is dat in 2011 het beheerplan door het ministerie van LNV ter inzage wordt gelegd. Hierbij is er de mogelijkheid om uw zienswijze kenbaar te maken.

In het gebied lopen de paarden over de voetpaden, wordt daar iets aan gedaan?

Reactie Staatsbosbeheer: In het gebied loopt een ruiterspad. Ruiters die zich daarbuiten in het gebied begeven krijgen een proces-verbaal als de opzichter ze tegen komt.

Er wordt gesteld dat het gehele Voorbos losloopgebied is, maar dit is slechts gedeeltelijk zo.

Reactie Staatsbosbeheer: In de huidige situatie is nog het gehele Ulvenhoutse bos ten zuiden van de Baron van Voorst tot Voorstweg hondenlosgebied. Echter Staatsbosbeheer gaat dit nader bezien en aanpassen naar een gedeeltelijk 'hondenlosgebied'. In de toekomst zullen bepaalde delen van het bos dus geen 'hondenlosgebied' meer zijn. Dit om het bos zo aantrekkelijk mogelijk voor allerlei recreanten te maken (er komen immers ook mensen in het bos die last hebben van loslopende honden).

Mensen zijn geschrokken van het gekapte gebied aan de Huisdreef.

Reactie Staatsbosbeheer: Wij begrijpen dat mensen het geen prettig gezicht vinden en geschrokken zijn. Bij het kappen is er gekeken naar de bostypen en verschillende fases. Er worden in het bos grote en kleine open vlaktes gecreëerd. Het gekapte gebied moet gezien worden in relatie tot het hele Voorbos, daaruit blijkt dat de nieuwe open vlakte past binnen het gewenste bos.

Afsluiting

Tijdens de informatieavond is meer inzicht gegeven in het proces rondom Natura 2000 en de bijzondere natuurwaarden waarvoor het Ulvenhoutse bos van nationale en Europese betekenis. Daarnaast is toegelicht dat Staatsbosbeheer volgens de nieuwste inzichten bezig is om een mooier en natuurlijker bos te creëren waar iedereen in de toekomst van kan genieten.